

THORSTEN SUNDSTRÖM:

Hemmafru eftersökt arbetskraft

Bristen på arbetskraft gör sig alltmer gällande och drabbar olika områden, kanske främst vårdyrkena. Personalborgarrådet Thorsten Sundström berättar här hur man inom de kommunala förvaltningarna i Stockholm försöker komma tillrätta med problemet. Man avser att genom vissa reformer av deltidstjänsterna intressera den stora arbetskraftsreserv, som hemmafruarna utgör, för att ta anställning i stadens tjänst.

■ Under efterkrigstidens högkonjunktur har det rått brist på arbetskraft inom olika yrken. Inom den kommunala arbetsmarknaden har man bl. a. haft en besvärande personalbrist inom vårdyrkena. Jämsides med denna brist har det funnits en stor arbetskraftsreserv bestående av personer, främst hemmafruar, som av olika skäl inte kunnat eller önskat heltidsarbete men stått till arbetsmarknadens förfogande i den mån deltidarbete kunnat ordnas. Vår arbetsmarknad har emellertid inte varit så organiserad, att dessa deltidssökande kunnat sysselsättas, annat än i begränsad utsträckning.

För att klargöra möjligheterna att tillämpa deltidarbete mer än hittills

har inom personalroteln verkställts en utredning, som presenterades i oktober 1961. I utredningen återges uppgifter bl. a. från en undersökning inom arbetsmarknadsstyrelsen. Den visade, att endast 30 procent av dem, som under tiden april—december 1958 sökte deltidarbete vid landets arbetsförmedlingar, erhöll sådant arbete. Inom sjukvårdsområdet var denna andel endast 25 procent.

Hos Stockholms stad ökade antalet deltidanställda mellan 1955 och 1960 med 799, vilket innebär en ökning från 9,5 procent till 12,7 procent av samtliga kvinnor i stadens tjänst. De deltidanställdas fördelning på olika yrkesgrupper framgår av tabellen här nedan.

Yrkesgrupp	1955 Antal	1960 Antal
Kontors- och administrativ personal.....	124	227
Sjukvårdspersonal	240	458
Ekonomipersonal	63	182
Skolmältidsbiträden	757	926
Övriga	135	325
Summa	1 319	2 118

Halvtidstjänster finns det inte så många hos SS, men de här båda damerna, fru Ulla Hellström (nedan) och fru Inga Högstedt (bilden nästa sida) är stansoperatriser, arbetar på halvtid och kompletterar varandra. Den ena går när den andra kommer. Foto: Gunnar Ekelund

DELTIDSANSTÄLLD EJ LÄNGRE EXTRA I STADEN

Den reform, som stadsfullmäktige nu beslutat, innebär i korthet följande fem nyheter.

1. Med den utsträckning Stockholm nu har följer, att de flesta förvärvsarbetsbetande måste göra ganska långa resor mellan bostad och arbetsplats. Resekostnaden är densamma, om man arbetar fyra eller åtta timmar. Utslaget på antalet arbetstimmar innebär det, att behållningen per arbetstimme räknat blir lägre vid kortare tjänstgöring än vid heltidstjänstgöring. För sjuksköterskor och barnmorskor har vi redan en så konstruerad timtaxa, att timsättningen är högre vid kortare tjänstgöring. Meningen är nu att man skall införa samma system för andra lokalt reglerade grupper, för vilka timanställning tillämpas i större omfattning.

2. Vissa ändringar införes i allmänna tjänsterelementet från och med den 1 februari 1962. Bestämmelsen att deltidсанställd är extra tjänsteman strykes. I fortsättningen erhåller sådan tjänsteman ordinarie anställning enligt samma regler, som gäller för heltidsanställd och därmed även samma anställningstrygghet som en sådan.

3. Ett par andra ändringar avser administrativa förenklingar. Med förut gällande regler ägde tjänsteman i samband med havandeskap och barns börd rätt till 18 månaders tjänstledighet. Därutöver kunde, efter prövning i varje särskilt fall av lönenämnden, partiell tjänstledighet beviljas i ytterligare 18 månader. Den nu beslutade ändringen innebär, att beslut om sådan partiell tjänstledighet kan fattas av förvaltningschefen.

Vidare gällde förut, att deltidсанställd — även om arbete icke utförts under 16 dagar av en kalendermånad — kunde få tillgodoräkna sig sådan månad som anställningsmånad för löneklassuppflyttning, semester och andra förmåner. Det kunde dock ske endast efter beslut av lönenämnden i varje särskilt fall. Ändringen innebär, att den deltidсанställda automatiskt får denna tillgodoräkning under förutsättning att tjänsten utgjort minst hälften av normalarbetstiden för motsvarande tjänst.

4. Lönenämnden skall försöksvis fungera som en central förmedlingsinstans när det gäller deltidсанarbete. Nämnden skall mottaga framställningar från tjänstemän och kollektiv-

anställda, som önskar övergå till deltidсанarbete, men som inte kunnat beredas deltidсанställning inom den egna förvaltningen. Nämnden skall därefter förmedla dessa önskemål till samtliga stadens förvaltningar. Därmed hoppas man kunna göra det lättare både för arbetstagarna att få deltidсанarbete och för förvaltningarna att rekrytera lämpliga deltidсанställda.

5. Slutligen kommer personalutbildningsnämnden att anordna reaktiveringskurser för kvinnor, som tidigare haft kommunal anställning, för att underlätta deras återinträde i förvärvslivet. Nämnden har redan beslutat utarbeta program för sådana kurser.

30 000 GIFTA KVINNOR VILL HA FÖRVÄRVSARBETE

De beslutade reglementsändringarna och åtgärderna kommer utan tvekan att stimulera till ökat antal deltidstjänster inom stadens förvaltningar. Kan vi då på denna väg minska arbetskraftsbristen? Det finns otvivelaktigt vissa förutsättningar. Vi vet, att det i stockholmsområdet finns

cirka 270 000 gifta kvinnor och att cirka 40 procent av dem helt eller delvis har förvärvsarbete. Vissa utredningar tyder emellertid på att minst 50 procent av de gifta kvinnorna vill ha förvärvsarbete i någon form. Det innebär, att om vi kan skapa lämpliga sysselsättningsmöjligheter, så skulle vi kunna tillföra vår lokala arbetsmarknad i runt tal ytterligare 30 000 kvinnor. En del av denna reserv bör vi med de nu beslutade åtgärderna kunna räkna med att förvärva till Stockholms stads förvaltning.

Men det finns också ett annat motiv för att söka anpassa arbetsmarknaden bättre till de gifta kvinnornas speciella situation. Många kvinnor vill inte av den anledningen att de bildar familj släppa kontakten med ett intressant och givande yrke. För ännu många fler är de ekonomiska skälen avgörande. De har inte råd att förlora hela sin inkomst och måste därför fortsätta med förvärvsarbete i kombination med hemarbetet. Det är angeläget i vårt moderna, demokratiska samhälle, att vi kan tillmötesgå dessa önskemål och Stockholms stad har samma eller till och med större skyldigheter än andra arbetsgivare att se till att så sker.